

BRIEF SJEF AAN MARIE, 27-30 JANUARI 1983

Volgens Jos Vleeskens kwamen haar broer Sjef uit Zuid-Limburg en haar zus Marie uit Arnhem naar Nederweert om elkaar bij haar thuis te ontmoeten – halverwege – en te spreken over de familiegeschiedenis. Dat waren heftige gesprekken waarop dan weer pittige brieven volgden. De hier volgende tekst is één van die brieven, een epistel van Sjef aan Marie geschreven tussen 27 en 30 januari 1983. Ergens in deze brief vermeldt hij dat hij in 1974 en 1979 al eens een brief over de naam Vleeskens geschreven heeft. Deze brief gaat over de betekenis van de naam Vleeskens, maar vooral over de herkomst van de stamvader van de familie Vleeskens, Judocus (Joos) Vleeskens. Waar kwam hij vandaan?

Sjef toont zich hier een ware encyclopedist. Voor de naam Vleeskens heeft hij vele woordenboeken geplunderd en op zoek naar de stamvader somt hij vele mogelijke familieleden op, overal in (Vlaams)Brabant en Limburg. Veel richting zit er niet in. Gericht werken is meer Marie's kant, zoals hij ook opmerkt: 'En zo werk jij dus niet. Allicht niet.' In haar type-versie van de familiegeschiedenis (Arnhem, oktober 1992) merkt Marie vrolijk op: 'Naar de oorsprong van de naam Vleeskens is vooral veel onderzoek gedaan door Josephus Vleeskens, broer van ondergetekende, echter zonder resultaat.'

Midden in deze brief komt Joos Vleeskens zelf aan het woord, die in de gevangenis een brief dicteert aan wie wil horen. Hier verplaatst Sjef zich in Joos en laat hem buikspreken. Een bijzonder deel met vele rake opmerkingen.

Deze brief bevond zich tussen de spullen die Marie aan Jos gegeven heeft met het oog op het verzorgen van haar familiegeschiedenis. Ik heb hem zoveel als mogelijk letterlijk overgenomen, inclusief type- en taalfouten (al of niet bewust gezocht door Sjef!). De noten zijn van mijn hand. Daarin geef ik commentaar en leg ik verbanden.

Harm van Grol, oktober 2019.

Marie,

27 januari 1983

Nou ja, als je een Jo's Vlees zoekt die omstreeks 1640 geboren is, nu die kan ik je wel bezorgen.¹

Maastricht, St. Catharina kerk, 13.11.1665

gedoopt: Anna Catharina (illegitima)²

vader: Joannis Vlees,³ moeder: Catharina van Valckenborch

suscept:⁴ Elisabetha Rosen

Maastricht, St. Jan, 2.7.1640

gedoopt: Joannis

vader: Lamberti Flessens,⁵ moeder: Anny

get. Wilhelm Rameekers en Maria van Millen

Hier Joannis en daar Judocus behoeft geen bezwaar te zijn, want beide namen hebben onder vele anderen ook de verkleinwoorden: Jos, Jo's, Joos. Niet helemaal, doch klinken doet het eender.

Je schiet er natuurlijk niets mee op, dat weet ik wel. Zolang je niet weet waar ouwe Joos vandaan kwam blijft alles speculatie. Dat kan wel eens leuk zijn, doch geloof er aan helpt van de wal in de sloot. En zo werk jij dus niet. Allicht niet.

Wat je verder ook nog de das aandoet is wel dat de fonetische spelling van de legio dialecten die ten tijde van het oud midden nederlands werden gesproken, grotendeels om niet te zeggen geheel onbekend zijn. Die enkele of dubbele e resp. ee blijft dus onuitwarbaar. Hoe groot de verschillen waren in uitspraak en nu nog zijn heb ik in de omgeving. De plaats Beek schrijft men in het huidige dialect 'Baek'. Ik hoor eerder 'Beeek' (dus lang). Neerbeek, dat noemen de oudere inboorlingen 'Nirbik'. Soms ook 'Nièrbèk'. Dus kort.

Een nog grotere ellende is dat vele oude nederlandse woorden die met Vl beginnen en met s eindigen, nadat er een of meer klinkers tussen hebben gezeten, overlappende begrippen vertegenwoordigen. Niet alleen als je op de huidige klank afgaat in de streken waar je nog wat van het oude dialect kan vermoeden, doch ook volgens het oude woordenboek. En soms betekenen op elkaar lijkende woorden weer heel wat anders. Daarentegen lijken mij het aanvangen met een V of een F

¹ Het is duidelijk: we vallen midden in een discussie.

² Illegitima: een onwettige dochter.

³ De naam Vleeskens is pas in de loop van vele jaren de familienaam geworden. Joos Vleeskens heet bij zijn huwelijk in 1667 Vlesschers en in de kerkboeken komen vele varianten voor: Vlees, Vleesch, Vliesch, Vleesses, Vleeschers, misschien ook Vleys. In de tweede generatie komen we ook nog tegen: Vleessens, Vleesens, Vlessens, Vleeschens, Vleschers, Vleesschers, Vleeschkens en dan natuurlijk ook Vleeskens, de naam die vanaf 1730 standaard is.

⁴ Suscept: meter.

⁵ Een bijzonder kenmerk van Sjefs onderzoek is dat hij ook zoekt naar allerlei namen met /Fl/ in plaats van /Vl/, ook al vermelden de kerkelijke archieven maar éénmaal een naam met /Fl/: Fleeskens, een vermelding die evident foutief is omdat ook de voornaam nergens op slaat. Joannes Vleesens wordt Conradus Fleeskens genoemd bij de doop van zijn zoon Hieronimus (14 april 1715).

meer streekgebonden en het al dan niet achterplakken van ch meer tijdgebonden. Dus net als nu is er vroeger een tijd van weglaten geweest.

Voorbeeld:

Vlassen = Vlasschen = Vlasbereiden = uittrekken, roten

Vlassijn = Vlessijn = van Vlas, Vlessen

Vlasschen = Vlassen = van Vlas = Lineus (latijn) = Germ. Flaeschin, Sax. = Flessen

Vlaschman (linarius – lat.) = Vlessen = soms vlasarbeider = waarschijnlijk ook Vletterman om van een inwoner van oud Vlissingen maar niet te spreken

Nou ja hier staat een drukfout; Vletterman en Vlissingen (Flesing, Vlessing o.a.) horen allen bij Vlessen en niet bij Vlaschman !

Bijgaand nog een lijstje waarin o.a.

Flassche = Flessche = flets – bleek (Vles!)⁶

28 januari 1983

Dan hadden we ook die ruzie met de Schepen.

In een apocrief verslag las ik nog dat Joos vertelde (in het gevang):

Ze denken zeker dat die rotklap op Copermans zijn kop zomaar uit de lucht kwam vallen. Dat kind van me wat ie nazat, daar had ie misschien we gelijk in, dat is een pestkop. Maar wat ineens bovenkwam was een hoop oud zeer. Het zit me al die jaren al dwars dat ze me maar steeds laten voelen dat Gonda door met mij te trouwen zich een man beneden haar stand aan het lijf gehaald heeft. En waarom? Omdat ik maar een ongeschoold iemand ben die volgens hen ook nog onduidelijk praat en dan ook nog maar een armoedzaaier was en nog steeds ben.

Dat onduidelijk praten, nou toen ik hier pas woonde verstond ik die lui hier evenmin als zij mij ! Nou, waar ik vroeger woonde was dat wel anders, daar kwam iedereen fatsoendelijk uit zijn woorden en niet met dat Diestse geknauw ! Die Copermansen verbeelden zich wat omdat zwager Arnold met een zus van de stadsschrijver Quisthout is getrouwd.⁷ En die is weer aangetrouwde familie van burgemeester van Zurpele. Die van Zurpele zie je trouwens nooit want die schijnt nog een bijbaantje te hebben in Holland. Iets bij zo een hoge van Nassau die ook nog wat in Engeland is geworden. Koning of zoiets. Van die van Nassaus die naar ze hier vertellen vroeger in Diest woonden. Nou aan hun huis te zien hadden ze het toen ook niet erg breed. Voor dat soort lui dan.

De kinderen trekken ook alsmaar meer naar de Copermansen. Vooral die Jan, die liep achter de hoge stadsheren aan alsof ie dacht er later beter van te worden; vriendjes maken zeker. Dat ie maar bij zijn vak bleef; fatsoendelijk metselen ! En dat ie maar uitkijkt met die meiden. Straks blijft er nog een met een kind van 'm zitten !⁸

Ja, en dan lagen ze als het zoo te pas kwam, bij tijden weer te emmeren over 'niet netjes getrouwd'. Wat kon hij er aan doen. Van bezoek bij zijn broer in Maastricht

⁶ Zie de bijlage achterin.

⁷ Ik zou graag weten waar Sjef de informatie vandaan heeft dat Quisthout stadsschrijver is. Zie voor Arnold en de burgemeester de noten na dit verhaal.

⁸ Zoon Jan heeft zijn verwachtingen niet beschaamd. Zie onder (en noot 18).

terugkomende kon hij er een paar dagen helemaal niet door. Die verrekte Staatsen hadden weer mot met de Fransen, trokken door het land en lieten niemand passeren.

Nu, die Staatsen hadden toen al helemaal niets meer te zoeken in de buurt. Dat de Spanjaarden of Oostenrijkers of wat voor volk toen weer de baas speelde, die vuile Hollanders niet weg hebben gejaagd?

Was toch nog mooi gelukt met die trouwerij. Gelukkig was er vlak na het aantekenen een Zondag en een doordeweekse zondag, zodat we net twee roepen haalden en nog juist voor het begin van de Advent konden trouwen ! De derde roep werd geschonken, dààr kwam het eigenlijk wel van pas dat de schoonfamilie wat betere bekenden had met wat invloed.⁹

Pater Vranx, de dienstdoende Vicarus kon het eigenlijk ook niet veel schelen, dat was nogal een onverschillige. Zelf kan ik niet lezen of schrijven, wie wel toen ik jong was, maar ik kon toch wel zien dat het inschrijven in de kerkboeken nogal knoeierig was.¹⁰ Gonda en ik verstonden hem trouwens geen van beiden. Ja, een beetje natuurlijk wel, 't was wel een soort Brabants wat ie sprak, maar uit wat voor gaten ze die lui tegenwoordig vandaan halen, daar begrijp je niets van !

Ben eigenlijk benieuwd wat hij verstaan heeft van mijn achternaam en wat toen opgeschreven. Niet dat het me veel kan schelen want ik heet Joos en iedereen weet het dan wel. Joos van Gonda.¹¹ En eigenlijk zou ik zelf ook niet weten wat ik op moest schrijven als ik dat kon. Ik bedoel: toen niet, nu wel. Ik ben nog al hier en daar geweest en als ik daar mijn naam moest opgeven spraken ze hem overal wat anders uit. Vlees, Vlies, Vlessers, Vleeskens, Vleas, Vlus.¹²

Daar is de schoonfamilie ook altijd over aan het donderjagen; dat ik niet eens goed weet hoe ik heet ! Het in ieder geval onduidelijk uitspreek. Ja, ja... Al jaren geleden is dat ge-emmer die van Quisthout gaan vervelen; de schrijver is een geschikte kerel, en die heeft wat uitgezocht wat we nu maar aanhouden. Hij had gehoord, net als ik trouwens, dat er vroeger familie van me in Diest heeft gewoond. In de oude boeken van de stad heeft ie nagegaan wat ze als naam voor die mensen opschreven.¹³ Vleeskens was dat, hij heeft het me opgeschreven en ik herken het nu wel als het er staat. Het briefje is thuis goed bewaard en de kinderen weten nu allemaal hoe het moet, Gonda zegt dat dat beter voor ze is.¹⁴

⁹ De korte periode van ondertrouw blijft intrigeren! Na de ondertrouw ('aantekenen') moest deze op drie opeenvolgende zondagen (kerkdiensten) bekend gemaakt worden om mensen de gelegenheid te geven bezwaar te maken tegen het voorgenomen huwelijk. Sjef spreekt hier over drie 'roepen'.

Volgens de eeuwigdurende kalender viel de dag van ondertrouw op zaterdag (19 november 1667) en de trouwdag op dinsdag (22 november). Die doordeweekse zondag van Sjef zal het feest *Maria's opgang* zijn, dat wordt gevierd op 21 november.

¹⁰ Joos is een mopperkont. De aantekeningen van ondertrouw en huwelijk zijn redelijk te lezen – inderdaad opgetekend door vicarus Vranx – al is de onderkant van de bladzijde vervaagd alsof het boek enige tijd in het water heeft gestaan. Ook is goed zichtbaar dat het stel dispensatie heeft gekregen 'in duabus proclamationibus' – twee afkondigingen waren voldoende.

¹¹ Gonda: Aldegonda Copermans, vrouw van Joos.

¹² Sjef houdt zich niet aan de feiten, maar importeert namen die hij elders gevonden heeft. Zie voor de namen die wel te vinden zijn in de familie noot 3.

¹³ In 1591, zie noot 24.

¹⁴ Een geweldig detail! Toch duurde het nog tot 1712 dat de eerste van het spul zichzelf Vleeskens noemde. Joos is dan al lang dood en Gonda bijna. De naam komt wel voor in het *Cohier*

Mijn broer uit Maastricht gelooft dat die manier van opschrijven wel kan kloppen. Zijn baas, de Baron van het kasteel dacht dat het Vlees moest zijn en die zei na horen Vleeskens 'nou ja dat is eigenlijk hetzelfde.'

Met die Maastrichtse kwestie zitten ze me, of beter zaten ze me, ook altijd dwars. Kwaadsprekers geloven niet dat ik een broer die kanten uit had. En beweren dat ik daar een kind heb achtergelaten in plaats van mijn broer.¹⁵ In mijn gezicht zeggen ze niks, daar zijn ze te bang voor, en gelijk, want ik zou ze wel even !

En eigenlijk was het kind ook niet van mijn broer. Wel van een zoon van de Baron. Baron de Rosen. Van het grote huis tussen Maastricht en Beek; dus in het Valkenburgse. Die zoon had met een dienstertje liggen flikflooiën en toen het zover was moest mijn broer het op zijn naam gaan aangeven. De juffrouw ging zelf mee. Juffrouw de Rosen. Nou ja, broertje werd er niet slechter van.

Zoals ik al zei; heel veel kan me dat ge-ouweroer over die naam niet schelen, als ze me 'm vragen zeg ik maar iets naar gelang mijn bui staat. Tegen die van de stad die soms langs komen voor een of andere telling hoef ik niks te zeggen. Die schrijven altijd Vleeskens Joos, dat zie ik wel. Mij best; het leven in een vreemde stad valt toch al niet mee dus, maar goede maatjes blijven met de heren !

Althans, dat probeerde ik steeds, want zo makkelijk ben ik nou ook weer niet. Dat het echter allemaal zo uit de hand zou lopen door mijn zwager, die stomme Copermans, met zijn verbeelding sinds hij Schepen is,¹⁶ nee dat had ik niet verwacht. Laat die Schepenen maar uitkijken. Het is nog maar kort geleden dat een van hen hier op de markt is onthoofd voor iets dat ie had uitgevreten !

Wat zouden ze met mij doen voor die klap? Want dan telt natuurlijk wèl dat Copermans Schepen is. Er werd in ieder geval een hoop papier aan vuil gemaakt door de gerechtsdienaren. Op elke bladzijde zijn naam breed uitgemeten ! Meer kon ik niet ontcijferen, dat hoef ik ook niet, kan ik ook niet. Ze hebben het allemaal voorgelezen. Een hoop flauwekul. De ene lapzwans op die hoek en de andere op de volgende. En maar kinderachtig gepraat van toen liep die daar en die zus en die dee dit en die dat. Mijn graan ligt op die manier te rotten in de schuur aan de Putterstraat nu ik dat niet kan dorsen. Hoop maar dat Jan de boel aan kant helpt.¹⁷ Hoe kon 't zo lopen. Nou ja, als het moest dan moest het maar. Als ze hem dan perse kwaad wilden, nou dan maar hangen! Zo jong was ie niet meer en dood moest je toch. Gonda zou het wel redden, dat was een taaie. Hadden ze bij het doordrijven van haar trouwen wel bemerkt. Gonda, of heette die eigenlijk ook niet anders?

Wel ben ik benieuwd wat de kindskinderen in latere tijden van die hele geschiedenis zullen denken. Jammer ook dat ik niet meer zal meemaken dat Jan nog een hele Piet zal worden in de stad. Gonda wel, die zal het allemaal zien en

van Diest uit 1686, waar het huis vermeld staat van *Joos Vleeskens, handtwercker van sijn ambacht*, maar daar komt Joos nog over te spreken, over 'die van de stad'.

¹⁵ Sjef haakt hier aan bij de Joannis Vlees die hij in Maastricht gevonden heeft. Zie het begin van deze brief.

¹⁶ Een mooi detail en een bevestiging van mijn vermoeden dat Lambert Copermans schepen wordt genoemd in de medische verklaring na zijn dood, maar ik wil nog eens een goede kopie van die tekst zien.

¹⁷ Jan: zijn oudste zoon en stamhouder.

beleven. Ook de ellende, zoals met het kind dat Jan aan het meisje van Houtmeusers bezorgd.¹⁸ En het overlijden van Jans eerste vrouw.¹⁹

Dat Jan daarna met een van Nassau zal trouwen zal ook haar bespaard blijven,²⁰ dan zal ze gestorven zijn. Wat verbeeld die Jan zich tegen die tijd wel. Wat doet ie tussen dat volk? Trouwens er waren nog andere kinderen om zich om te bekommeren, daar ben ik nu niet eens aan toe gekomen. Dat kan vandaag ook niet meer want de post gaat om vijf uur. Morgen is er weer een dag en zullen ze me wel weer komen uitvragen; voorlopig zie ik me het gevang nog niet uit ! Als ooit. En dan misschien slechts om een blik door het hennepen venster te werpen !

Amen.

Joos heeft te kennen gegeven
niet te kunnen lezen of schrijven.

[ondertekend met een kruisje; daarnaast een handtekening van Quisthout, Oct. 1700]

Ja, zo heeft het dus in mekaar gezeten. Als je dit regeltje slecht nederlands begrijpt. De feiten kloppen anders wel. Tot en met het kasteel van Baron de Rosen, dat kan men hier nog steeds aanwijzen. En die ene getuige: Elisabeth Rosen bij de doop in 1665 in Maastricht is toch wel een aanwijzing. Nee? Nou ja, dan was het toch Joos. Entweder oder.²¹

Dat familieverband in Diest:

Arnold Copermans huwt Christina Quisthout 1672²²

Catharina van Zurpele huwt Michel Quisthout 1630

Dat van die burgemeester van Zurpele die adviseur was van de koning-stadhouder die noord Ierland de vernieling in geholpen heeft, zal je wel bekend zijn.²³ Zelf is die Willem nog van zijn paard gelazerd. 1702 als ik het goed heb. Dood.

Wat die Flessers betreft en anderen: Ik kom hier nog een paar namen tegen.

Huwelijken:

¹⁸ De eerste openbare daad van zoon Jan, na zesentwintig jaar, is het verwekken van een onwettig kind. Op 7 maart 1704 wordt Anna Christina Vleesch geboren uit Anna Houtmeijers. Peter is Nicolaus Caris, een oom van Jan, en meter is Christina Vleesch, een oudere zus. Van moeder Anna horen we niet meer, ze is niet te vinden in de parochiële registers. Toch was er meer aan de hand dan een vluggertje, want Jan geeft zijn dochter de naam van haar moeder. Heeft zus Christina voor de baby gezorgd? Later zal Anna Christina de naam Christina voeren.

¹⁹ Maria Catharina Leirens, na bijna dertien jaar huwelijk en zeven kinderen, misschien in of kort na het laatste kraambed.

²⁰ Maria Catharina van Naussauw ex Hassel, bij wie Jan nog eens acht kinderen verwekt.

²¹ Een prachtig plot dat helaas plat gaat. De familie De Rosen werd pas ge-baron-neerd in 1703, dus ruim na de doop van de onwettige Anna Catharina Vleesch in 1665. Het genoemde kasteel (Genbroek) is pas na 1827 in handen van de Rosens gekomen. Blijft de spannende suscept (meter) met de chique naam Elisabetha Rosen ! Overigens, zou zij het voor haar 'stoute' broertje hebben overgehad om zijn kind te 'meteren'?

²² Of Arnold ook een zwager was van Joos, is hiermee niet gezegd. Er staan nogal wat Copermansen in de kerkelijke archieven.

²³ Godfried Jan van Zurpele (1650-1707). Er is een schilderij van hem en zijn vrouw Anne-Marie Duynen door Jacob Jordaens.

Catharina Flechters 1586, Anna Flesschers 1613, Margaretha Flesschers 1636, Maria Flesschers 1634, allen St. Sulpitius, Diest; Joanna Vleysens 9 oktober 1641, O.L.V. Parochie.

Geboorten:

Cornelius Vluechs van Corn. en Barbel, 1587

Cornelius Vlues van Corn. en Heilwegis, 1621

Petrus Flesschers van Peeter en Catharina, 1591

Nicolaas Flesschers van Peeter en Catharina, 1602

Petrus Flesscher van Michel en Eelken, 1607

Jan Vlessers van Jan en Anneken, 1599

Eustogius Vleisser van August. en Gertr., 1698

Henry Vleyser van Eust. en Maria, 1734; allemaal St. Sulpitius, Diest.

De namen waar maar een s geschreven staat, kwamen wat uitspraak betreft, denk ik, dicht in de buurt van een klank waarvoor sommigen een ee schreven. Van enig verband tussen bovenstaande namen-mensen en de latere Joos is me evenmin als bij Goysen ooit iets gebleken uit de kerkboeken.²⁴ De andere archiefstukken waren me te ontoegankelijk.

Eigenaardig is, om weer wat anders te noemen, dat in Maastricht kinderen zijn ingeschreven onder de zelfde soort naam afwijkingen als bij de Joos kinderen in Diest.

Andreas Vlies, 1739; Christof. Vlees, 1747; Wilhelm Vleysch 1743; allen kinderen van Guillaume Vl... en E. Meulemans, gedoopt in de St. Catharina.

Wat die laatste kinderen aangaat: waar Hullies vader dan uit de lucht komt vallen? Diest? Het Vleysch van de ene schrijfwijze zou kunnen wijzen op de naar de Vlaamse, dus de kustkant, meer voorkomende naam: Vleys resp. Vlys. Dat laatste moet je waarschijnlijk uitspreken als Vli-js. Dat weet ik van Gyzen zijn naam. Toen die op het gym kwam en zijn naam opgaf kreeg ie trammelant. Hij gaf op Giesen. Op het geboortebewijs bleek te staan Gijzen. Wat bleek: zijn vader komende van een iets andere plaats werd in Sittard Giesen genoemd en schreef zich toen ook zo maar.

Klopt ook wel want vroeger heb ik altijd geleerd dat de y in het alfabet de i grec is (of hoe schrijf je dat?). i-j en e-i zijn net zulke samenvoegingen als au en oe. Het oud nederlands, de uitspraak dus, schijnt uitdrukkelijk onderscheid gemaakt te hebben tussen ij en ei. Nu nog kun je in het Limburgs dat verschil goed horen. Dus Gijzen uit te spreken Giejzen. En Vleys vermoedelijk als Vleijs = Vlei-js. Zoals ze hier in sommige dorpen nog vlees uitschelden.

Terugkomende op die Flessensen: nou ik heb me indertijd een aap gezocht naar een aanknopingspunt op Joos. Ik ben in verschillende stadsarchieven geweest zolang ze redelijk bereikbaar bleven, en in het provinciaal archief te Hasselt heb ik alle Bels-Limburgse plaatsen nagevoosd. Een stuk of dertig. Velen hadden maar

²⁴ Goysen is de alleroudste Vleeskens in de kerkelijke archieven van Diest. Hij en zijn vrouw Mereken krijgen d.d. 23 september 1591 een dochter Maria. Zoals Sjef zegt, een verband tussen deze Goysen en Joos Vleeskens is tot nog toe niet te leggen.

een matige of slechte klapper-index.²⁵ Daar ging dus een ontzettende hoop tijd inzitten terwijl het resultaat nagenoeg nihil was. Ik ben, ik geloof, o.a. in Tienen of St. Truien geweest. Daar hadden ze helemaal geen index. Wel bijvoorbeeld de boeken van armenzorg tot zowat 1300. De man zei: 'Ga je gang maar'. Was zowat een hele wand boeken dus niet eens aan te beginnen.

Hier in Limburg keek ik ook veel na. Maastricht heeft behoorlijke boeken met een redelijke index. Sluitend was het niet allemaal vanwege de vesting (citadel) kwesties en overlopers naar protestantse kerken. Verder werd in de tijd van zoeken 1600 tot 1700 de stad nogal eens door die en gene ingenomen en de nodige burgers over de kling of ver-jaagd. Dat konden de schrijvers niet allemaal bijhouden. Als ze het overleefden.

Van de dorpen in de omgeving heb ik op het provinciaal archief veel kerkboeken ingezien die gefotocopieerd zijn. Zonder klapper. Nou daarin zoek je je de pestpokken en heb ik dus opgegeven.

Zoals ik al eens schreef blijft dus als jouw oproep in België niets oplevert,²⁶ eenzelfde onderzoek op het archief in Brussel over inzake bv. Bels Brabant. En dan kwamen ze misschien uit Tilburg. In ieder geval niets voor een dagje op en neer. Of het geluk moest weer met de dwazen zijn: ik heb er niet op gegokt, doch ga er wel eens kijken. Zomaar.²⁷

Al heb je er niet direct iets aan, geef ik je toch een paar namen.

Hasselt	Nicolaas Flessers † 09-01-1676
St. Lambrechts Herk	Catharina Flessers † 21-09-1667
Herk de Stad	Jeanne Fleskers ∞ Jan Coenen 1605 Jeanne Flessens ∞ François Marhal 1648 Jeanne Flessers † 26-07-1653 Vley, geb. 1578, huwelijken 1579, 1580, etc.
Tongeren	Henri Vleschen van Jean en Marie, 1606 Anne Flechsten van Jean en Marie, 1611 Flessen – inschrijvingen 1569, 1571, 1581, 1597, 1603, 1615, 1634, globaal dezelfde lieden; fransachtige voornamen (waals).
Dilsen	Joannes Flessers ∞ N. Crist. Houtessen; kinderen 1604, 1611, 1615, 1616, 1626; zoon Mathia 1607 Elisabeth Flessers ∞ Willem Jans 1630 Christina Flessers ∞ Nico Nelissen 1636
Halen bij Diest	Franciscus Flee, onwettig, Samuel Flee en Marg. Looff, 09-03-1653.
Poortersboek Brugge	Guillaume Vleys gaat naar Middelburg 1610 en naar A'dam 1611

²⁵ Klappers of klapperboeken geven een gedetailleerde inhoudsopgave bij archiefstukken. Een klapper op de kerkboeken waarin de huwelijken werden opgetekend, is dan een inventaris van personen, data en bladzijden. Meestal negentiende-eeuws en dus geschreven!

²⁶ Dit maakt nieuwsgierig naar wat Marie rondgevraagd heeft en hoe.

²⁷ Dit onderzoek, nazoeken van persoonsnamen in kerkelijke archieven (doop, huwelijk, begrafenissen), is nu grotendeels mogelijk via internet.

	Jan de Vlieshauwere komende van Brakel uter lande van Aelst 07-11-1454
	Jacop Vleys komende van Ghijstelle 1489
	Pieter Vlies zoon van Joos komende van Velsicq uit landt van Aelst 1551
St. Truien	Maria Catharina Vlees ∞ Joseph Robijns 13-07-1724; staat bij Robijns (in de index ! HvG) als M.C. Vanvlees; overleden als Vliesch 1736.
Maastricht	Daar moet ik eerst eens nagaan of ik al eens een overzicht stuurde.
Tienen	Anne Vlees ∞ Jean Roovers, 08-01-1758
Hasselt	Marie Flass, geb. 1621 Joh. Vyskens, gehuwd 1590
Brussel	Henricus Vlijs ∞ Odilia Schepers, 29-02-1604 Pierre-Henri Vicomte de Wijnants geboren 08-01-1691, in de St Gudule gehuwd in 1724 met Catharina Pangaert (1705), dochter van Pierre Pangaert en Anne Vleys. Catharina huwde later met Goswin v.d. Broeck, conseiller, greffier et pensionnaire des stats de brabant

29 januari 1983

Je ziet wel dat je aan de meeste namen, ik bedoel eigenlijk personen, niets hebt. Ze duiken zomaar in een plaats op, worden eenmaal vermeld en dan foetsie. In Tongeren en Dilsen zijn het dan wel een zwikkie bij mekaar, maar ook daar: waarvandaan en waarheen? Natuurlijk heb ik wel wat gekeken naar de getuigen enzo, maar ook daarmee niks te matsen. Geen kop en/of staart.²⁸

Daarom, en ik zei dat al eerder, ben ik zo traag geweest met eventueel naar het rijksarchief in Brussel te gaan en daar hetzelfde zoekwerk voor niks te doen. En voor jou is het wegens de tijdrovendheid ook bijna geen doen. Zoals gezegd ga ik er toch wel kijken want de plaatsen rondom Diest op het Brabantse deel geef ik toch iets meer kansen. Voor ons dan; of voor jou, 't is jouw stekkie.

Het schiet me te binnen dat men mij eens vertelde over klappers op de klappers die er in Brussel zouden zijn. Anderen zeiden: steekkaarten van het hele land per naam. Ik acht het uiterst onwaarschijnlijk. Anderzijds, als men net als op sommige rijksarchieven bij ons, de zaak in werkverschaffing met de computer heeft gerangschikt? Ja, het kan natuurlijk wel.

-- Voel je er niks voor om het ze gewoon te vragen? Klappers op klappers of steekkaarten? Of zoiets.

-- Schoot me nog te binnen. Heb je in Diest al eens gekeken of er zoiets als een huwelijkscontract ligt bij de notarisstukken uit 1667. Het zou toch kunnen dat de Copermans familie dat nodig heeft gevonden. Staat Joos z'n woonplaats enz.?²⁹

-- Nou dat was het zo'n beetje.

²⁸ Als dit zo is, en we hebben geen reden om aan Sjefs woorden te twijfelen, is het ook niet zo opvallend dat Joos Vleeskens ineens in Diest opduikt. Wel heeft Joos 'een staart'!

²⁹ Goed idee. Wel wat meer werk vermoedelijk dan de kerkboeken.

Ik heb even in de voorgaande papieren gekeken en gezien dat ik in mijn opmerkingen over de naam Vleeskens, (1974 en 1979) steeds de mogelijkheid van verband met Vles, Vlas, Flessen en Vlessers, etc, heb opgehouden, Zie aldaar. Ook staan daar al veel woorden genoemd die op het bij te voegen lijstje (zie onder) ook weer voorkomen. Nou ja, dan maar dubbel.

-- Overigens had ik nog een mooie: Flêche = pijl. Flêcher zou dus een pijlmaker kunnen zijn. Waarschijnlijk dan Flêchier. Als je nu Flesscher uitspreekt zoals ze dat hier in het dialect zouden doen dan hoor je Flessjer. Het franse Flêchier levert dan wel Flesjè of zoiets, maar zo nauw kijken we niet. Dat doen de walen ook niet met het frans. Kan toch best en pijlmakers moeten 13-1400 bij bosjes zijn geweest. Ook wel die Flêche als Vleesj uitspraken – Of ik nu nog helemaal serieus ben weet ik zelf niet meer !

Dus de groeten dan maar.

[ondertekend: Sjef]

[bijgeschreven: later vond ik tussen oude aantekeningen dat flechier echt bestaan heeft, dus geen fantasie ! zie bijlage]

bijlage

30 januari 1983

Aantal woorden in de buurt van Vl...s (plm. 1500) grotendeels oud midden en zuid nederlands.

Vlesch	pompoen !
Vlaes / Vlaesch	open bosplek
Vliesch	wilgetwijgen, ook hààr geheten. saksisch: Fluss, angl.: Fleece
Vlees	een reep lijk van het haam (lijk-haam, lic-haam, lichaam) ook: Vleysck, Vlêsch, Vleys, Vleesch, Vleesc, Vleis
Fles / Flesch	lederen zak, ook wel tenen mand met speciale vorm
Flessche / Flassche	flets, bleek
Vlas	gewas en kleur
Vles	dialect voor vlas, ook kleur
Vles	sporadishc fles in het huidige begrip
Fles	weldra, spoedig
Vleesser / Vleeser	slager, ook wel beul; woord kwam minder vaak voor, verwant met Duits: Fleischer, wat vroeger Fleisser geschreven werd
Vlies / Vliesken	op de melk: Velleken
Vlies / Vluys / Vluze / Vlues / Vlûs	allemaal: vacht, harig dierenvel, of schedel met haar, ook welstoffelijk omhulsel (vel)
Vlijesken / Vliesken	maagdenvlies
Vlusje / Vluusje	wat ijs op het water
Vley / Vloy	nop,wolvlok, wolpluimpje
Vlei	vlies op de melk
Vlei / Vlee	duinpan
Vlij	vlasband

Vleesken / Vleeschelkijn	klein of fijn lichaam (baby)
Vlis / Vlijs	ongeveer vlijt
Vlice	platte steen, vliessteen
Vlich	vlieën, vluchten
Vliech	vlieg
Vliege	vlieg, ook wel onnut persoon
Flêche	frans woord voor zijde spek, tevens Vlieke / Vleec = pijl of verenvogel
Vliesen	scheren, van vacht ontdoen
Vloges / Vlôchs / Vloes / Vlues / Vlueghs / Vluchs / Vlus:	allemaal vlug, spoedig, of zo-even
Oud frans:	
Flec	tranche de lard et de la viande
Flecher	percer d'une flêche, doordringen van pijl
Flechier	ouvrier qui fabrique des flêches [of de ê op de e juist is weet ik niet, zie het ook è]
Flasque	chacune des deux pieces d'un affût
weer ned.:	
Vlies	membraan, vel, scheene, schelle, schinde, bast en soms perkament

(noot: Vleesken hoort achteraf bedacht in dit rijtje niet thuis, want niet uit woordenboek doch uit gedicht van veel! later datum.)³⁰

&&&& tot zover brief en bijlage van Sjef Vleeskens aan zijn zus Marie, d.d. januari 1983

³⁰ Geen idee over welk gedicht Sjef het heeft.